

twee partners worden gelegd. Misverstanden vertroebelen bovendien de onderlinge verhouding. In de theaterpraktijk bijvoorbeeld heerst de opvatting dat de theaterwetenschap over haar wil oordelen en — een stap verder nog — haar beslissingen wil opdringen, haar een soort code wil voorschrijven van wat wel en wat niet mag. Dit strookt niet met de werkelijkheid. Dit gevoel komt waarschijnlijk voort uit een soort ‘absolute waarde’ die ook de theaterpraktijk aan de ‘wetenschappelijkheid’ toekent. Verbonden met dit misverstand heerst er echter in Vlaanderen — en dit gaat ook op voor veel andere gebieden dan de theaterpraktijk — een uitgesproken anti-intellectuele reflex, wat een flinke rem betekent op de ontwikkeling van een discipline. Nadenken over iets en de vrucht van dit denkwerk opnieuw in de praktische activiteit investeren kan alleen maar een bron van vooruitgang en verdieping zijn.

Maar het misprijzen van de theaterpraktijk t.a.v. een theoretische benadering van het artistieke werk berust ook op een aantal andere elementen, waarin de praktijk meer het gelijk aan haar kant heeft. Iemand die scheikunde of geneeskunde studeert, brengt een behoorlijk deel van zijn tijd in laboratoria door. Iemand die theaterwetenschappen studeert, gaat misschien wel naar afgewerkte voorstellingen kijken, maar heeft, gezien er — enkele uitzonderingen niet te na gesproken — binnen de studie weinig aandacht besteed wordt aan het praktische creatieproces, geen of bijna geen weet van de ‘chemische reacties’, nodig om een voorstelling tot stand te brengen. Het lezen van een aantal boeken over dramaturgie levert nog geen praktische, dramaturgische inzichten op; het bestuderen van dramaturgie maakt je nog niet tot dramaturg.

Het verwezenlijken van een nauwe band tussen theorie en praktijk is niet alleen nodig om reële uitwegen naar het beroep te creëren voor de afgestudeerden, maar ook om een werkelijke vooruitgang van de discipline zelf te realiseren. Wetenschap die geen band heeft met de praktijk, wordt ontzettend traag in haar ontwikkeling of stelt premissen voorop die in de praktijk reeds lang verworpen werden. Dat vandaag bijvoorbeeld de meeste theaterwetenschappelijke opleidingen — en dit heeft onmiskenbaar met hun

ontstaansgeschiedenis te maken — nog steeds in de eerste plaats bezig zijn met teksttheater, klopt niet met de meestal multidisciplinaire aanpak van vele hedendaagse theaterproducties.

Reflexieve dimensie

Nochtans tekenen er zich enkele evoluties af die een mogelijke mentaliteitswijziging van de praktijk t.o.v. de theorie kunnen bespoedigen. De vernieuwende theaterpraktijk bevat, meer dan ooit, zélf een reflexieve dimensie. Het theater van vandaag theoretiseert zijn eigen praktijk of, om een uitspraak van Gerardjan Rijnders te parafraseren (Etcetera 4): “Modern theater is modern omdat het reflecteert op wat theater tot dan toe geweest is”; een tendens die trouwens op heel wat anti-intellectualistisch begrip stuit vanwege andere segmenten uit de theaterpraktijk. Deze evolutie opent de weg naar een meer organische band tussen theorie en praktijk, op voorwaarde dat de theaterwetenschap die evolutie beantwoordt met een betere integratie van ‘praktijkvakken’ in het geheel van haar aanbod.

Er stellen zich echter nog andere belangrijke problemen. De taken van een universiteit liggen gespreid over een dubbel veld. Aan de ene kant moet zij instaan voor een opleiding van hoger niveau, aan de andere kant heeft zij een permanente onderzoekstaak. Het uitbouwen van volwaardige afdelingen theaterwetenschap veronderstelt dus niet alleen het aanbieden van een cursussenpakket i.v.m. theater, maar ook de organisatie van onderzoeksprogramma’s. Pas wanneer deze twee functies met elkaar gecombineerd worden, kan de theaterwetenschap haar eigen meerwaarde realiseren en haar impact ook naar de praktijk toe vergroten.

Traditie en vernieuwing

Een laatste opmerking: elke opleiding wordt vroeg of laat geconfronteerd met de plaats die ze inneemt in het spanningsveld tussen traditie en vernieuwing. Enerzijds is er nood aan een kennis van de geschiedenis, aan het doorgeven van inzichten en vaardigheden die een discipline in haar historische ontwikkeling heeft verworven. Maar anderzijds zijn er ook vernieuwende bewegingen in de kunstwe-

reld, die de traditie af en toe onderuit halen en die hun vragen en principes ook in een andere aanpak van de opleiding vertaald willen zien. Denken we bijvoorbeeld aan een richtinggevend experiment als het Bauhaus of aan de vandaag nog functionerende Folkwangschule in Essen die een beslissende invloed uitoefende op de Duitse moderne dansontwikkeling. Het nadeel van dit soort opleidingsinstellingen is dat zij vaak verdwijnen met het uitdienen van de beweging die hen heeft voortgebracht, of met het wegvallen van de artistieke leiders die aan het programma vorm gaven. Binnen een globaal beleid i.v.m. kunstopleiding zou er nochtans plaats moeten zijn voor deze twee soorten van aanpak: voor het doorgeven van de traditionele waarden én voor de pedagogische vertaling van vernieuwende impulsen. Niet zelden stelt men vast dat kunstschole hun belangrijkste bijdrage leveren tot de ontwikkeling van de betrokken discipline in de eerste jaren van hun bestaan. Op het moment dat hun artistiek elan het sterkst is, oefenen zij een reële aantrekkingskracht uit op werkelijk getalenteerde studenten. Studio Herman Teirlinck en het RITCS hebben in hun eerste jaren van functioneren een reële impact gehad op het artistieke leven via de mensen die er afstudeerden; Béjarts Mudraschool leverde in haar aanvangsfase een hele pleiade talentrijke choreografen en interessante dansers af, enz.

We kunnen vandaag alleen maar hopen dat de theaterwetenschappelijke opleiding naast het doorgeven van basisinzichten en wetenschappelijke methoden, ook een dergelijke geïnspireerde adem zal vinden. De samenwerking tussen de beste krachten uit de vier universitaire kernen (zoals aangegeven door Hildegard De Vuyst), het organiseren van een dialoog met andere wetenschappelijke disciplines, het opbouwen van onderzoeksprojecten en het realiseren van een werkelijke band met de theaterpraktijk lijken hiertoe essentiële voorwaarden. Het theater kan er alleen maar beter van worden, wanneer de theaterwetenschappers zullen bewijzen dat theorie ook een passie kan zijn.

Marianne Van Kerkhoven